

4.2 Priešdėlis ir priesaga

Priešdėlis yra prieš šaknį. Jis suteikia žodžiui kitą reikšmę. Lietuvių kalboje priešdėlių daug.

Atkreipkite dėmesį, kad kartais žodis gali turėti ne vieną priešdėlį. Pavyzdžiui:

neįdomus,

nepabėgti,

nesąmonė,

neišmanėlis.

1. Raskite priešdėlius ir pažymėkite juos sutartu ženklu.

Aprašymas, sąrašas, sąjūdis, įvairūs, įspūdžiai, pasaka, pakelė, priškambaris, užsnigo, sandrauga, užžiebė, pasiuntinys, yla,

neišpasakoti, neįveikė, įnamis, sandėlis, santykiai, samprata,

nusavino, pageltusi, nesu, susikaupti, įsirėmęs, pasuolė.

2. Parinkite tinkamą priešdėlį.

Mažoji sesuo ...plėšė knygą (į-, ap-, su-, pra-).

Katė bemat ...lipo į medį (su-, ap-, nu-, į-).

Jurgis į kambarį ...bėgo pirmasis (į-, pa-, iš-, per-).

Pavasario šalna ...šaldė visus agurkus (į-, ap-, per-, su-).

Vakarykščiai ...spūdžiai neleido užmigti (iš-, į-).

3. Parašykite žodžių su šiais priešdėliais.

į –

są –

san –

sam –

už –

per –

ap –

4. Perskaitykite tekstą. Raskite žodžius su priešdėliais, juos pažymėkite.

Šešupė

Per Suvalkijos lygumas vingiuoja Šešupė. Upės ištakos yra Šešupėlės kaime, Lenkijoje. Šios upės pavadinimo kilmė nėra aiški. Viena iš kilmės versijų – upės vardas gali būti siejamas su skaičiumi šeši, nes anksčiau upę sudarė šeši intakai. Kiti teigia, kad anksčiau Šešupę galėjo vadinti *Šeškupe*, tokiu atveju ją galima būtų sieti su šešku. Tokių pavadinimų Lietuvoje esama nemažai (pavyzdžiui, Šeškinė, Šeškupis).

4.2 Priešdėlis ir priesaga

Priesaga – tai žodžio dalis, einanti po šaknies. Pridėdami žodžiams priesagą sukuriame naujų arba to paties žodžio formų. Pavyzdžiui:

kirpėjas,

dailininkas,

mergelė,

artojas,

beržynas,

dėmėtas,

berniukas,

dobilėlis.

Ne visada žodžio pabaiga yra galūnė. Kai kurios veiksmažodžio formos irrieveiksmiai baigiasi priesagomis. Pavyzdžiui:

bijoti,

saldžiai,

pirmyn.

bijant,

nešte,

bijoš,

šalin,

5. Raskite priesagas ir pažymėkite jas sutartiniu ženklu.

Mamytė, šokėja, grybauti, klevelis, vairuotojas, derlingas, auklėjant, bėgte, aukštytyn, sakyti, įgels, sengalvėlei, įstabiai.

4.2 Priešdėlis ir priesaga

6. Sugalvokite ir parašykite kuo daugiau žodžių su šiomis priesagomis. Priesagas pažymėkite.

-el-

-ykl-

-aut-

-ikl-

-ut-

-uot-

-ing-

! 7. Sugalvokite žodžių, kurie turėtų šias reikšmines žodžio dalis.

8. Išnagrinėkite reikšminėmis žodžio dalimis.

Voratinklis, urvas, vieversėlis, piliulė, geras, auksinis, ekranas,

! baigiasi, pirmyn, bulviakasis, ošimas, darbininkas, kareivėlis.